

Kind & Jeugd

bij Visio

Martin van Timmeren, ambulant onderwijskundig begeleider

“Alles kost meer tijd”

Martin van Timmeren (57) was twintig jaar leerkracht in het speciaal onderwijs bij Visio. In 2006 maakte hij de overstap naar het ambulante werk. Martin: “De voldoening in mijn werk haal ik uit het contact met de kinderen: zien dat ze steeds verder komen en een diploma halen.”

“Als ambulant onderwijskundig begeleider (aob'er) bezoek ik blinde of slechtziende leerlingen in het regulier onderwijs. In de lagere groepen van de basisschool bezoek ik vooral de leerlingen zelf en ga ik echt in de klas kijken. Als kinderen ouder worden en op het vervolgonderwijs zitten, richt ik mij meer op de ondersteuning van de school en de leerkrachten. Hoe jonger het kind is, hoe meer contact ik ook met de ouders heb.”

Leeftijdsgenoten

“In mijn werk kom ik bij leerlingen en scholen altijd drie onderwerpen tegen waar vragen over zijn: contrast, verlichting en de toegankelijkheid van de stof. Vaak zijn leslokalen bijvoorbeeld best goed verlicht, maar zit de slechtziende leerling niet op de goede plek. Wat lastig is voor blinde en slechtziende kinderen in het

regulier onderwijs, is dat zij altijd meer inspanning moeten leveren om hun diploma te halen dan leerlingen zonder een visuele beperking. Alles kost gewoon meer tijd en dat brengt met zich mee dat kinderen beter moeten kunnen plannen dan hun ziende leeftijdsgenoten. En dat soms in een fase waarin jongeren toch al zoveel aan hun hoofd hebben!”

Voldoening

“Soms hebben kinderen, vooral pubers, er moeite mee om met hun beperking te leven. Ze willen er niets mee te maken hebben, willen geen uitzondering zijn en geen ondersteuning meer. Dat vind ik erg lastig, maar ik weet dat het meestal een tijdelijk probleem is en ik trek me dan voor korte tijd terug. Een mooi moment in mijn werk is bijvoorbeeld dat ik nu als aob'er een leerling terugzie, die ik als leerkracht drie jaar in de klas heb gehad. Hij scoorde toen laag op een intelligentietest, maar omdat hij heel gemotiveerd is, volgt hij nu een mbo niveau 4-opleiding. Dat is geweldig om te zien.” //

“Een schot in de roos”

Kind & Jeugd in beeld

Kijk op www.visio.org voor een impressie van onze medewerkers aan het werk met de kinderen.

Zorg en onderwijs op maat

Deze krant is bedoeld voor ouders met een kind met een visuele beperking.

Koninklijke Visio wil ouders ondersteunen in de opvoeding van hun kind. Het is soms moeilijk als u voor het eerst wordt geconfronteerd met de visuele beperking van uw kind. Visio heeft hoog in het vaandel staan dat u de regie voert over het leven van uw kind. Wij proberen u zo goed mogelijk te informeren en te adviseren, waarna u beslist. Binnen Visio werken de collega's van Onderwijs, Revalidatie & Advies en Wonen & Dagbesteding nauw samen om u daarbij zo goed mogelijk te ondersteunen. Deze krant laat u op een

snelle manier kennismaken met wat Visio u biedt. Dat doen we aan de hand van korte verhalen van ouders en van een aantal van onze medewerkers. Echter, het ene kind is het andere niet en er zijn dan ook zoveel wensen en behoeftes als er ouders en kinderen zijn. Sommige kinderen ondersteunt Visio thuis en op school. Andere kinderen hebben meer problemen die om ondersteuning vragen die niet alleen thuis wordt geboden. Wij laten van veel van onze mogelijkheden een stukje zien in deze verhalen. Dat is meteen de uitdaging van deze krant, want het zijn korte impressies en we kunnen niet volledig zijn. Als u na het

lezen van de krant benieuwd bent naar onze mogelijkheden, informeer dan bij een medewerker die u kent of bel de Cliëntservicelijn.

Anne Marie Beitler
projectleider Kind & Jeugd //

Ella leert op speelse wijze zich met beide handen op te vangen om haar opvangreactie te vergroten

Beatrice en Peter Marttin, ouders van Ella

“Visio neemt ons zorg uit handen”

Beatrice en Peter Marttin zijn de ouders van Ella (9). Ella is gezond geboren. Toen ze vier weken oud was, kreeg ze een hersenbloeding waaraan ze een halfzijdige verlamming en een visuele beperking overhield. Ella bezocht van 2004 tot en met 2009 de groep De Bloementuin bij het Kindercentrum van Visio. Sinds januari 2010 gaat Ella volledig naar school bij Visio.

“Onze fysiotherapeut, die al een tijd bij ons thuis kwam, signaleerde naast Ella's lichamelijke een visuele beperking. Zij wees ons op de mogelijkheden van Visio. Dat bleek een schot in de roos: volgens de gedragswetenschapper van Visio was Ella echt een kind voor de dagbesteding van De Bloementuin. We hadden er direct een goed gevoel bij. Dat werd ook bevestigd: Ella voelde zich er heel snel thuis!”

Structuur

“Ella ging al vanaf haar tweede naar De Bloementuin. Sinds augustus 2009 nog maar twee dagen per week, want de andere dagen ging zij naar de school van Visio. Sinds 1 januari 2010 gaat Ella volledig naar school. En het gaat erg goed! Ze heeft zich stevig ontwikkeld met als gevolg dat ze nu de onderbouw ontgroeid is. Vanaf 1 maart 2011 stroomt ze door naar de middenbouw. Weer

een nieuwe stap! Het is fijn dat Visio doelgericht aan de ontwikkeling van Ella werkt in een omgeving waarin zij geliefd is en waarin mensen voor haar openstaan. De fysiotherapie en logopedie werden rustig opgebouwd. Ella is hierdoor goed vooruitgekomen: ze heeft leren lopen, kan zelf een beker pakken en eruit drinken en met een vork eten. Ook wordt haar verlamde lichaamshelft veel gestimuleerd. Van wat Visio met Ella bereikt heeft, kunnen wij thuis ook de vruchten plukken. Als ouders alleen lukt je dat niet. Wij zien dat Ella een blij en gelukkig meisje is, vol grappen en grollen.”

Totaalpakket

“Wat ons aanspreekt, is dat Visio ons een totaalpakket biedt en ons zorg uit handen neemt. Ella krijgt fysiotherapie en logopedie. Ook voor aangepaste schoenen en de tandarts kunnen we bij Visio terecht. We hebben destijds goed contact en overleg met de medewerkers van De Bloementuin gehad en nu met de juf van de onderbouw. Zij is de vaste contactpersoon voor al onze vragen. Ook met de fysiotherapeut en de logopedist, is het contact goed. Het belangrijkste voor ons is dat Ella gelukkig is, haar leven bewust kan leven, kan genieten en haar emoties kan uiten. En dát doet ze!” //

Pieterneel Spiekstra, leerkracht

“Ieder kind wil en kan communiceren”

Pieterneel Spiekstra (54) werkt vier dagen per week als leerkracht van de groep De Loep op de school van Visio in Haren. Dit is een groep van vijf leerlingen met een ernstige meervoudige beperking. “Het mooie van De Loep is dat ook kinderen met een lager ontwikkelingsniveau kunnen profiteren van onderwijs.”

“Bij De Loep krijgen leerlingen vijf dagen in de week een combinatie van onderwijs en zorg aangeboden. De kinderen gingen per week drie dagen naar de school in Haren en twee dagen naar de dagbesteding bij Visio De Brink in Vries; inmiddels gaan de leerlingen vijf dagen naar de school in Haren. Het bijzondere aan het aanbod is dat er drie invalshoeken samenkomen: onderwijs, zorg en spel. Wat ik zo mooi vind aan De Loep is dat ook kinderen met een lager ontwikkelingsniveau kunnen profiteren van onderwijs, omdat ze ook de benodigde zorg krijgen aangeboden.”

Individuele aandacht

“Bij De Loep kunnen we ieder kind individuele aandacht geven. Als team zijn we voortdurend op zoek naar handvatten en ingangen om leerlingen in contact te brengen met de wereld en de mensen om hun heen. Mijn ervaring is dat ieder kind wil en kan communiceren en dat er altijd een vorm van interactie mogelijk is. In mijn werk doe ik alle moeite om uit te vinden hoe ik contact kan krijgen met een leerling. Ik zoek aansluiting bij wat hij kan, om van daaruit vaardigheden te ontwikkelen die hem in staat stellen zo zelfstandig mogelijk te functioneren.”

Gesproken taal

“Samen met een activiteitenbegeleider en een spelbegeleider werk ik met een kind aan ontwikkelingsdoelen. Dat gebeurt in nauw overleg met de ouders. Ik stimuleer leerlingen om steeds nieuwe stappen te zetten. Een leerling met een ernstige auditieve beperking probeer ik bijvoorbeeld te laten communiceren door te werken met ‘verwijzers’. Dit zijn voorwerpen die gesproken taal vervangen, zoals een kopje of een luier. Ik laat voorwerpen zien en voelen en hoop dat hij hierop reageert en leert wat we verwachten. Een volgende stap is dat hij ze zelf leert gebruiken om iets duidelijk te maken. Mijn drijfveer? Bijdragen aan een toekomst waarin leerlingen zoveel mogelijk de regie over hun eigen leven voeren.” //

“Onze kinderen leveren topprestaties”

Jesse

Een korte impressie van hoe een door-deweekse dag van Jesse Stoel (12) eruit ziet.

Uitleg over een activiteit op school

Spelen met uitdagend spelmateriaal op school

Lekker zwemmen in het

Tina Huitema, moeder van Jesper Jan

“Het komt wel goed”

Vlak na de geboorte van Jesper Jan (9) kregen zijn ouders te horen dat hij blind was. Op dat moment sloeg de grond onder hun voeten vandaan. Een lichtpuntje was dat ze vrijwel meteen in aanraking kwamen met Koninklijke Visio en hoorden: “We zijn er om jullie te helpen.”

“De begeleiding in die eerste fase was voor ons zo belangrijk. We kregen te horen: ‘Uw zoon heeft geen netvliezen en zal waarschijnlijk nooit iets kunnen zien.’ Het was fijn om snel daarna mensen van Visio om ons heen te hebben. Wij kregen het gevoel dat het goed zou komen dankzij de ondersteuning die wij kregen. Ingrid Pelgrum is de ontwikkelingsbegeleider van Jesper Jan. Ze heeft hem onder andere leren kruipen. En ons geleerd hoe we hem kunnen prikkelen om zich verder te ontwikkelen.”

Reistijd

“Jesper Jan is de eerste twee jaar naar het reguliere basisonderwijs geweest, met ondersteuning van Visio. Daarna ging hij vier dagen naar de school van Visio in Haren en een dag naar zijn school hier in het dorp. Dat bleek op den duur echter niet meer te werken. Jesper Jan werd geen onderdeel van de groep,

doordat hij altijd met zijn begeleider apart zat. Zelf wilde hij toen vijf dagen naar Haren, ondanks dat hij dan nog een extra avond vroeg naar bed moest vanwege de reistijd. Hij heeft het daar ontzettend naar zijn zin.”

Uitdagingen

“We zijn heel tevreden over de ondersteuning vanuit Visio. De lijnen zijn kort en het is helder wat Visio ons te bieden heeft. Zelf ben ik begonnen om Jesper Jan te leren fietsen en hij speelt heel goed piano. Visio geeft waar nodig advies of ondersteuning. Hij krijgt bijvoorbeeld stoklooplees. We zien dat de taststok maakt dat mensen meer rekening met hem houden. En zijn wereld is er groter door geworden. Wij hebben geluk dat Jesper Jan verder niets heeft en zich goed ontwikkelt. Hij kan veel en hoeft niet zijn hele leven begeleid te worden. Straks kan hij gewoon een baan krijgen en op zichzelf wonen. Dat is voor ons heel belangrijk.” //

“De lijnen zijn kort”

Ingrid Pelgrum, ontwikkelingsbegeleider

“Elk kind is een puzzel”

Ingrid Pelgrum (48) is ontwikkelingsbegeleider. Ze begeleidt kinderen met een visuele beperking in de leeftijd van 0 tot 6 jaar en hun omgeving: ouders, groepsleiders van kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. “Elk kind is een puzzel die ik compleet probeer te krijgen, terwijl het plaatje steeds verandert. Dat houdt me scherp.”

“Als ontwikkelingsbegeleider houd ik de hele ontwikkeling van het slechtziende of blinde kind in de gaten. Blinde kinderen hebben veel stimulans nodig om tot bewegen te komen. Een veilige setting is heel belangrijk. Daarom houd ik me in eerste instantie bezig met het opbouwen van vertrouwen.”

Aangepast materiaal

“Ik maak gebruik van allerlei aangepaste materialen om ingangen te vinden in het oefenen met een kind. Laatst was ik bij een jongetje van acht maanden dat geen kleuren ziet. Voor hem heb ik zelf een boekje gemaakt met verschillende zwart-wit patronen, daar reageerde hij wel op. Bij andere kinderen gebruik ik lampen, felgekleurd materiaal, fluorescerend of glinsterend materiaal om het kijken te stimuleren.”

“We oefenen spelenderwijs. Bij spelbegeleiding werk ik bij slechtziende kinderen bijvoorbeeld met een fluorescerende bal en bij blinde kinderen met een bal met een bel erin. Ik laat ze verschillende kleuren, vormen en structuren zien en voelen. Bij blinde kinderen ontwikkelt het vormbesef zich door met het hele lijf ervaringen op te doen met voorwerpen en hun vormen. Zo kun je een vierkant voelen met je hand of mond, maar je kunt ook een vierkant lopen, bijvoorbeeld langs een touw.”

Uitdaging

“Ik richt me op de mogelijkheden van het kind. Een blind kind ontwikkelt zich nu eenmaal anders dan een ziend kind. Bij blinde kinderen moet je alles voordoen, elk stapje in de ontwikkeling moet begeleid worden. Slechtziende kinderen leer ik hun restvisus zo goed mogelijk in te zetten door bijvoorbeeld gestructureerd en systematisch te kijken. Het uiteindelijke doel is dat een kind met een visuele beperking zich optimaal en zo normaal mogelijk kan ontwikkelen. Uitvinden hoe ik dat kan stimuleren en overbrengen naar de mensen die bij het kind betrokken zijn, daarin zit voor mij de uitdaging.” //

Freddy Post, woonbegeleider

“Wat eten we vandaag?”

Freddy Post (39) is woonbegeleider op de woongroep het Koekoeksnest van Koninklijke Visio in Haren. In deze woning wonen vier jongeren van 18 en 19 jaar. Eén van hen gaat ieder weekend naar huis, de anderen wonen er permanent. Freddy: “Ik probeer ze hier een thuisgevoel te geven. Eigenlijk vormen we een gezin met de gewone dagelijkse dingen.”

“Mijn dienst begint om half drie. Vlak daarna komen de jongens thuis, twee van school en twee van hun werk. Dan heb ik het gezellig gemaakt en koffie en thee gezet. Aan de keukentafel kletsen we wat bij. Hun eerste vraag is vaak: ‘wat eten we vandaag?’ Dat vind ik leuk. De jongens hebben een schrift, waarin ik kan lezen of er bijzonderheden waren die dag, maar ik laat hen zoveel mogelijk zelf vertellen. Na de thee gaat ieder zijn eigen gang. De één gaat muziek luisteren op zijn kamer, de ander blijft lekker aan de keukentafel zitten. Vaak helpen ze ook mee met koken, bijvoorbeeld met groente snijden. Ik

stimuleer de jongens om kleine klusjes te doen, zoals de vaatwasser leegruimen en de tafel dekken.”

Voetbal kijken

“De avond ziet er voor iedereen anders uit. De jongeren kijken dan tv of zitten op hun kamer. We doen ook dingen samen, zoals sjoelen, een potje kaarten of voetbal kijken. Ik probeer steeds goed in te voelen wie wat nodig heeft. ‘s Nachts blijf ik slapen. De volgende ochtend zorg ik voor het ontbijt en help ik iedereen de deur uit.”

Fijne sfeer

“Het contact met ouders is voor mij heel belangrijk. Zij moeten een goed gevoel hebben over de woonplek en ondersteuning die hun kind hier krijgt. Voor ouders is het een zware en moeilijke beslissing om hun kind uit huis te laten gaan en bij Visio te laten wonen. Je moet je kind toch loslaten. Ik heb daar veel respect voor. Daarom probeer ik voor de jongeren hier een fijne sfeer te creëren, zodat zij zich op hun gemak voelen en zichzelf kunnen zijn.” //

Masoud Salavati, kinderfysiotherapeut

“Elke vraag roept een nieuwe vraag op”

Masoud Salavati (46) werkt als kinderfysiotherapeut voor Visio De Heukelom in Haren. Hij behandelt kinderen en adviseert ouders en begeleiders over de ontwikkeling van een kind met meervoudige beperkingen. “Onze kinderen leveren dagelijks topprestaties. Daar geniet ik van.”

“Ouders ondersteun ik onder andere op het gebied van aanpassingen, rolstoelen, schoeisel en hulpmiddelen voor staan en lopen. Door observatie en onderzoek van de bewegingen die een kind maakt, probeer ik een beeld te krijgen van wat het kan. Ik kijk of het kind kan omrollen, zitten, staan en lopen. Ik kijk naar de invloed die het bewegen en de zintuigen op het dagelijks leven en het gedrag van het kind hebben. Vervolgens ga ik na welke mogelijkheden er zijn. Waar mee kunnen wij het kind helpen?”

Therapeutisch bad

“Als behandelaar geef ik niet alleen adviezen aan ouders en begeleiders, maar ook aan het behandelteam van het kind en aan onze organisatie. Bij het nieuwe Kindercentrum en de

woningen hier in Haren heb ik bijvoorbeeld bij de aanschaf van een geschikt tilliftsysteem geadviseerd. Daarna heb ik teamleden laten zien hoe ze dat het beste kunnen gebruiken. Maar ik adviseer ook over aanpassingen in een badruimte of over het dragen van een kind.”

Uitdagingen

“Om dit werk goed te kunnen doen moet je de doelgroep goed kennen en weten welke effecten een meervoudige beperking heeft op het gedrag van kinderen. Ik behandel bijvoorbeeld een kind met een cerebrale visuele inperking als gevolg van een hersenbeschadiging. Het ene moment ziet het kind wel iets, het andere moment is het blind. Dat veroorzaakt angst waardoor het kind nog niet omrolt en weinig initiatief neemt om te bewegen. Als je dat weet, kun je het kind helpen door alle handelingen te benoemen, door de beweging te herhalen en te laten ervaren dat het veilig is. Daarnaast heeft ieder kind natuurlijk zijn eigen mogelijkheden en beperkingen. De variatie en de uitdagingen in mijn werk maken het leuk. Elke vraag roept weer een nieuwe vraag op.” //

oefenbad van het Kindercentrum

In de taxi naar huis

Jantien Gruppen, moeder van Lasse Unger

“Lasse wordt gezien”

Drie maanden na zijn geboorte bleek dat Lasse (17) blind was. Nadat een oogarts de juiste diagnose had gesteld, is Lasse doorverwezen naar Koninklijke Visio.

“Na het intakegesprek kwam de zorg heel snel op gang. Wij kregen ondersteuning van een ontwikkelingsbegeleider en een fysiotherapeut. Ze kwamen bij ons thuis om Lasse in zijn eigen omgeving te observeren, te begeleiden en ons adviezen te geven. Samen volgden zij de ontwikkeling van Lasse.”

Naar de basisschool

“Aanvankelijk ging Lasse met ondersteuning van Visio naar de basisschool in onze buurt. Rond zijn zevende zagen we dat zijn ontwikkeling bij de andere kinderen achterbleef en hebben we besloten hem naar de school van Visio in Haren te laten gaan. Lasse kwam daar in een groep waar veel aandacht werd besteed aan zijn ontwikkeling. Later, op de bovenbouw, werd meer gewerkt aan het vergroten van zijn zelfstandigheid.”

Logeren

“Toen Lasse ouder en dus groter werd, merkten we dat we thuis steeds meer beperkt werden in onze vrijetijdsbesteding. We namen

Lasse niet zomaar even mee, zeker niet samen met onze andere kinderen. Zij dreigden een beetje in het gedrang te komen. Daarom besloten we om Lasse af en toe bij Visio te laten logeren. Een moeilijke beslissing, maar we hebben er vanaf de eerste keer een goed gevoel over gehad. Lasse vond het geweldig en wij konden af en toe dingen met onze andere kinderen doen die anders niet mogelijk waren. Omdat het logeren zo goed ging, woont Lasse nu bij Visio en dat bevalt erg goed.”

Een echte puber

“Lasse is op dit moment aan het puberen en soms wil hij na het weekend niet naar school. Als wij dan beginnen over de leerkrachten en de kinderen op school, verschijnt er een lach op zijn gezicht en stapt hij alsnog vrolijk in het busje. Wij vinden Visio een fijne, capabele instelling. Lasse wordt gezien, hij krijgt een heel persoonlijke benadering. Ook is het fijn dat er goed samengewerkt wordt tussen de verschillende mensen die met Lasse te maken hebben.” //

“Persoonlijke benadering”

Lasse met zijn moeder op de kinderboerderij

Colofon

“Kind & Jeugd bij Visio” is een eenmalige uitgave van Koninklijke Visio expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen. **Oplage:** 1000 | **Uitvoering:** Communicatie | **Adres:** Koninklijke Visio, Postbus 1180, 1270 BD Huizen, info@visio.org | **Aan dit nummer werkten mee:** Anne Marie Beitler, Frits Grevink, Claudia van den Heijkant, Jelly Metzlar, Janine Doomkens, Monique Vaessen en Ester Wierenga | **Fotografie:** Antoinette Borchert, Djeme-Britt Unger | **Ontwerp:** Weijsters & Kooij vormgevers | **Druk:** De Bondt Grafimedia

© Koninklijke Visio.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door druk, fotokopie, microfilm, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Aan de inhoud van dit blad kunnen geen rechten worden ontleend. Hoewel deze uitgave met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Visio

Informatie en aanmelden

Wilt u meer informatie of wilt u een beroep doen op de diensten van Visio, bel dan de Cliëntservicelijn via T 088 585 85 85. Onze medewerkers helpen u graag verder.

T 088 585 85 85

Financiering

Aan de meeste diensten van Visio zijn voor u geen kosten verbonden. Zorg wordt gefinancierd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Uw aanmelding bij Visio wordt getoetst door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), dat bepaalt of uw kind voor zorg in aanmerking komt.

Marij de Lange, logopedist

“Mijn werk is maatwerk”

Marij de Lange (46) werkt als logopedist bij Koninklijke Visio. Op de school en in het kindercentrum in Haren behandelt ze kinderen en ondersteunt ze leerkrachten en begeleiders. Ook geeft ze muziek- en logopedieles aan groepjes leerlingen en voorlichting aan collega's. “Mijn hart ligt bij de kinderen met een meervoudige beperking.”

“Als logopedist behandel ik kinderen met een meervoudige beperking met stem-, spraak-, taal- en gehoorstoornissen en eet-, drink- en ademproblematiek. Spraak-taalstoornissen komen bij deze groep vaak voor. Als een kind niet kan spreken, bijvoorbeeld door een motorische beperking, is communiceren lastig. Ik zoek dan naar een manier waarop het zich toch kan uiten. Daarbij let ik goed op de lichaamstaal en de mimiek. Een kind dat slechtziend is, kan soms bijvoorbeeld leren communiceren met foto's, pictogrammen, gebaren of voorwerpen. Die vaardigheid probeer ik dan in nauwe samenwerking met de ouders en groepsleiding zo goed mogelijk te ontwikkelen.”

Trekdrop

“Eet- en drinkproblemen zijn andere aandachtspunten bij deze doelgroep. De oorzaak ligt vaak bij een hersenaandoening. Doordat de hersenen de spieren niet goed aansturen, kunnen veel kinderen bijvoorbeeld hun mond niet goed sluiten. Ik geef dan oefeningen of ik adviseer om het materiaal waarmee ze eten en drinken aan te passen. Laatst zag ik een nieuw jongetje dat boterhammen kreeg, maar duidelijk geen vast voedsel kon verwerken. De kans op verslikken was te groot. Thuis was hij al eens blauw aangelopen. Ik heb toen dik vloeibaar voedsel geadviseerd en drinken met verdikkingsmiddel. Kauwbaar eten krijgt hij nu in een sabbelzakje aangeboden, dat de begeleider vasthoudt. Zo kan hij bijvoorbeeld op stukjes kaas en trekdrop kauwen, zonder dat er het gevaar is dat hij zich verslikt.”

Creatief

“Het bijzondere aan mijn werk is dat het maatwerk is. Ik heb bewust gekozen voor een moeilijke doelgroep. De beperkingen en mogelijkheden van een kind dagen me uit om creatief te zijn: standaard materialen en oplossingen voldoen niet. Het mooiste is als ik een kind zo kan leren communiceren, dat het zelf zijn wensen kenbaar kan maken en zich kan uiten.” //

“Lichaamstaal en mimiek”